

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātņieku savienības, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātņu akadēmijas laikraksts

5 (109) 1996. gada marts

LATVIJAS ZINĀTNU AKADĒMIJĀ

BEZ LIELĀM PĀRMAINĀM

Latvijas Zinātņu akadēmijā 1996. gada 23. februāri notika gada pilnsapulce, kurā pārvēlēta akadēmijas vadība, Senāts un Uzraudzības padome.

Par Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidentu atkārtoti ievēlēts Tālis MILLERS, par viceprezidentiem Juris EKMANIS un Jānis STRADIŅŠ, akadēmiki sekretāru — Andrejs SILINS, akadēmīki mantzini — Uldis VIESTURS, Fizikas un tehnisko zinātņu no-

Nedēļu pēc jubilejas, 23. februāri, notika Latvijas Zinātņu akadēmijas gada pilnsapulce, kurā bija jānoklaušas pārskats par akadēmijas darbu, Uzraudzības padomes ziņojums, kā arī no jauna jāievēl akadēmijas prezidents, Senāts un Uzraudzības padome.

Pilnsapulces sākumā LZA prezidents T. Millers lūdza ar klusumu brīdi godināt Aizsaulē aizgājušos akadēmījus locekļus: Gļebu MAMONTOVU (ārz. loc.), Lāzaru JAVORKOVSKI (goda loc.), Aleksandru VANAGU (ārz. loc.), Veroniku STRĒLERTI (goda loc.), Haraldu BIEZO (goda loc.), Mariju ŠIMANSKU (goda loc.), Aleksandru ŅIKONOVU (goda loc.) un Valliju DAMBI (goda dokt.).

Diplomus pasniedza Fridriha Canderas balvas inženierzinātnēs laureātam Rolandam RIKARDAM un LZA pēmijas laureātei LU maģistrantei Dacei GOLUBOVAI, kuri tos nesaņēma jubilejas sēdē.

T. Millers vēlreiz atgādināja, ka normāla funtas saimniecība var attīstīties tikai tad, ja sabiedrība ir infelektuāla un kultūrā, tādēļ Zinātņu akadēmijai jādara viss, lai mainītu pašreiz dominejošo vērtību orientāciju, aktīvi jā piedalās zinātnes sasniegumu popularizēšanā, sevišķi jaunatnes vidū. Tas nu nebūtu nekas jauns un nedzirdēts, it īpaši šai auditorijai. Svarīgi ir, uz kurieni aicināt. Uz institūtiem, kas tikkō velk dzīvību, uz laboratorijām ar novēcojušām iekārtām! Vai Prometeja nestā uguns šobrīd Latvijā kādam ir vispār vajadzīga un vai tās dēļ ir vērts ziedot savas aknas? Tātad — vispirms par zinātnes nepieciešamību jāpārliecina nevis jaunatne, bet «augšējie ešelonī», jo vairāk tādēļ, ka Saeimas Izglītības un zinātnes komisijā tā vieta, ko iepriekšējā Saeimā ieņēma A. Siliņš, tagad ir tukša un nav neviens, kas aizstāvētu zinātnes intereses.

T. Millers, atsaucoties uz savu prezidēšanas laika dienām gadiem, teica, ka izdevies izveidot vairāk vai mazāk labus kontakts ar Saeimu un Ministru kabinetu, atgādināja V. Birkava, M. Gaija, P. Putniņa, Dz. Ābiķa un citu valsts vīru un to kandidātu viesošanos akadēmijā. (Sevišķi liela interese par akadēmiju dažādu partiju runas vīriem bija Saeimes priekšēšanu periodā — Z. K. Iepriekšējās gados daļēji šo tiksānos dēļ izdevās «izspiest» lielāku zinātnes budžetu nekā sākumā bija plānots. Šogad, neraugoties uz lielām pūlēm, Finansu ministrijas sākotnēji ieteiktais projekts palicis nemainīgs, tātad, reķinot inflāciju, zinātnei līdzekļi tiek pat «no-griezi». T. Millers pēc tiksāns ar A. Šķēli cer uz savstarpēju izpratni).

Izdevies panākt zinātnei izdevīgākus likumus vai to grozījumus. Tā lielā mērā pateicoties A. Siliņam, ir izdarīts grozījums likumprojektā par uzņēmējdarbību un maksā par izrētām telpām paliek zinātnisko iestāžu attīstībai.

LZA saņēmusi valdījumā trīs objektus plus Venaspils Starptautisko radioastronomijas centru, no kura ir cerība drīz atbrīvoties, dodot tam pāstāvību — Ministru kabinetā ir iesniegts šāds priekšlikums un pēc sarunas ar ministru prezidentu var cerēt uz drīzā atrisinājumu — Starptautiskais radioastronomijas centrs darbos kopā ar Zviedrijas akadēmiju un vienu Krievijas Federācijas organizāciju.

Pēc ilgām pūlēm pieņemts LZA ierosinātais projekts par emeritus zinātnieka statusu. Tiesa, šī gada norma ir smieklīgi maza — 10 vietas.

Saeimā iesniegts priekšlikums par LZA Harfas apstiprināšanu parlamentā, kā tas ir Universitātei.

Laba sadarbība izveidojusies ar Ekonomikas, Vides un regionālās attīstības ministriju, akadēmijas piedalās lielu projektu eksperīzē. Mūsu komisijas slēdzieni par LATTELEKOM pilnībā ieslēgti Saeimas sagatavotajos dokumentos.

NAV panākts noteikts procents zinātnei no nacionālā kopprodukta. Tiesa, valdība pašlaik izstrādā cītu budžeta veidošanas kārtību nekā bija līdz šim, nosakot nozarēm nevis summas, bet procentus un pēc tam veidojot budžetu.

dalas priekšsēdētāju — Juris EKMANIS, Ķimijas un bioloģijas zinātņu nodaļas priekšsēdētāju — Marģeris LIDAKA, Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas priekšsēdētāju — Viktors HAUSMANIS, Ārzemju nodaļas priekšsēdētāju — Nikolajs BALABKINS un Bibliotēku padomes priekšsēdētāju — Edgars SILINS.

Par akadēmijas Senāta locekļiem ievēlēti LZA īstenie locekļi Mārtiņš BEĶERS, Aina BLINKENA, Andris

CAUNE, Vija KLUŠA, Mārtiņš KALNIŅŠ, Ivars KALVIŅŠ, Egons LAVENDELIS, Juris ZĀĶIS un Pēteris ZVIDRĪNS, bet par Senāta locekļiem ar padomdevēja balsstiesibām — LZA korespondētālocekļi Artūrs BALKLAVS-GRĪNHOFS, Andris BUIĶIS, Maija KÜLE un Baiba RIVŽA.

Akadēmijas Uzraudzības padomē ievēlēti Emīlija GUDRINIECE, Romāns KĀRKLIŅŠ, Olgerts KRASTIŅŠ, Imants MATĪSS, Jānis VĒBERS.

Pie panākumiem T. Millers minēja jaunā augstākās izglītības un zinātnes ministra posteņa izveidošanu. To ieņem akadēmīkis P. Cimdiņš. Diezgan labs kontakts izveidojies ar radio un televīziju. Šīs iespējas jāizmanto plašāk.

Izdevies aktivizēt sadarbību ar Lietuvas un Igaunijas Zinātņu akadēmijām. Tieks veidotas trīs kopējas programmas, no kurām vienu — Baltijas jūras programmu — vada Latvijas Zinātņu akadēmija. Tāpat ir noteiktas zinātnei apmaiņas kvotos.

Pēc šī visai plašā ievada vārds par Latvijas Zinātņu akadēmijas darbību 1995. gadā tika dots A. Siliņam — LZA akadēmīkam sekretāram. Viņš atsauca uz LATVIJAS ZINĀTNU AKADĒMIJAS GADAGRĀMATU — 1996, kura jau bija izdota pirms akadēmijas 50. jubilejas svinībām un visi akadēmijas locekļi to ir sapēnuši, tādēļ nebūtu nekādas nozīmes pārstāsti tur iespiesto — par LZA statutu Latvijā, kvalifikācijām un kvantitatīvajām izmājinām, sēdēm un to tematiku, tātad — galveno zinātnisko darbību, starptautisko sadarbību, finansiālo stāvokli, akadēmijas funkcijām un to pildīšanu, nākamajā gadā darāmo. A. Siliņš apsolīja visos šajos jautājumos aplūkot tikai grāmatā nepublicēto.

Līdz šim laikam nav grozīts Likums par zinātnisko darbību, lai gan šie grozījumi jau ilgi tiek gatavoti. Pagājušā gada 15. decembrī LZA kopā ar LZA īstendāza Saeimas komisijai priekšlikumu par LZA Harfas apstiprināšanu Saeimā. Tad LZA tiktū juridiski atzīta tāpat kā LU. Ir cerības, ka tuvākajās dienās to pieņems pirmajā lasījumā, tad vēl paies zināms laiks līdz otrajam lasījumam. Katrs solis ir mēnešu garumā.

LZA sastāvs pašlaik ir 203 balsstiesīgi locekļi (kopējais skaits var būt 300). Ir mainījies kvalitatīvais sastāvs — 42% no kopējā akadēmijas locekļu skaita strādā augstskolās pamādarbā. Īstenībā nav tādu akadēmijas locekļu, kas nemaz nebūtu sāistīti ar augstāko izglītību. Daļa institūtu pilnīgi pāriet no vienas sistēmas otrā.

Runājot par zinātnisko darbu, jāatzīmē Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas aktīvītātē, organizējot akadēmijas sēdes gan tēpat, gan ārpus akadēmijas telpām (Rīgas Latviešu biedrībā, Jelgavas vēstures un mākslas muzejā). Var tikai novēlēt arī pārējām nodaļām izraudzīties cītiem pieiekami interesantas tēmas un rīkot sēdes dažādās Latvijas viefās.

Starptautiskā jomā zinātņu akadēmijas tradicionāli pārstāv savas valstis dažādās starptautiskās organizācijās un slēdz līgumus. LZA ir 17 sadarbības partneri. Pozitīva ir jaunā tradīcija tikties ar Latvijā akredītētajiem vēstniekiem, kā rezultātā akadēmīja top Francūz informācijas centrs ar pieeju zinātniskai literatūrai franču valodā LZA bija viena no XVIII Baltijas zinātņu vēstures konferences organizētājām (J. Stradiņš piebilst — arī ebreeju).

Cīnoties par zinātnes finansējuma palielināšanu, akadēmija nonākusi tradicionālajā situācijā, ka tam, kas kādas lietas labā visvairāk ir izdarījis, pašam tiek vismazāk, jo akadēmijas finansējums ir pieaudzis divas reizes lēnāk par kopējo zinātnes finansējumu. Nauda izlietojota doktorantūrai, jaunu programmu uzsākšanai, starptautiskai sadarbībai.

Ja runājam par zinātnes statusu sabiedrībā un tās prestižu, tad mums jāparāda, ka tā ir tik jauka un skaista, ka to ir vērts milēt.

Uzraudzības padomes vārdā ziņoja J. VĒBERS. Pavēstīdams, ka naudas ziņā viss ir kārtībā, J. Vēbers, atsaucoties uz ieteikto Uzraudzības padomes funkciju paplašināšanu, profi, lai tā ne tikai pārbaudītu finansu izliešanu, bet arī sekoju, lai akadēmija savā darbībā vadītos no pašas izraudzītajiem principiem un uzdevumiem, kas fiksēti LZA Harfā, kur citātār teiks, ka akadēmijai jā piedalās Latvijas sabiedrisko procesu prognozēšanā, funtas un valdības operatīvā iepazīstināšanā ar zinātniskām prognozēm par draudošām ekoloģiskām

briesmām un citām Latvijas fanta bīstamām parādībām, atzīst, ka Latvijai ir ekonomiska rakstura briesmas un ka Igaunijai ceļš uz Eiropas Savienību ir daudz tuvāks, tādēļ akadēmijai šī darbības puse jāaktivizē. Valdība šobrīd vairāk uzticas ārvalstu eksperimenti, kaut arī mūsu pašu zemē zinātniskais potenciāls ir diezgan augstvērtīgs. Tas atkal ir jautājums par mūsu zinātnes prestižu.

Diskusijā E. Siliņš pieskārās pēdējā laikā tik plaši diskutētajam jautājumam, vai mazā valstī var būt liela zinātne. Tas taču nav nekas jauns un apstārdams — ja grupā ir 8—10 zinātnei, ja ir skolas, ja tiek saņemti augstākie zinātniskie novērtējumi, kādā te vairs var būt runa par lielu vai mazu valstī? Piemēram, Nobela prēmijas ir saņēmuši: Zviedrija — 15, Šveicē — 12, Hollandē — 10, Austrijā — 8, Dānijā — 8, Belģijā — 5 zinātnei, bet visā lielājā bijušajā Padomju Savienībā — tikai 10, jo zinātne never normāli attīstīties zemē, kur valda totalitārais režīms. E. Siliņš neapmierina tas, ka darbs, ko veic, sagatavojoj jaunus doktorus, pie mums netiek atzīts kā pedagoģisks darbs. E. Siliņam nepamatotā skēl arī runāšana par to, ka tagad zinātnei jāpāciešas. Tad, kad Latvija kļūs bagātāka, tā varēs vairāk atvēlēt arī zinātnei. Tās ir pilnīgas mulķības. Kā pie mēru viļņi pieminēja Taivānu, kas teritorijas ziņā līdzīnās Mičiganas ezeram. Taivāna ir viena no pieciem Āzijas «tīgeriem». 1954. gadā tās nacionālais kopprodukts bija 100 dolāru uz vienu iedzīvotāju, bet 1994. gadā — 12 tūkstoši. Tā ir tipiska pēcindustriālā perioda civilizācija, kur pamaņa ir smadzeņu, nevis roku darbs. Mazā Taivāna ieņem 3. vietu pasaule kompjūteru tirgū, 5. vietu integrēto shēmu tirgū utt. Pie tam runas par īeo darbaspēku Taivānā ir leģenda. Taivāna bagāta kļuvusi tiesī ar saviem ieguldījumiem zinātnei — no 1% 1986. g. līdz 2% 1995. g. Naudas vienībās tas izpaužas tā — no 860 miljoniem līdz 5 miljardi ASV dolāru šodien. Zinātnei skaits pieaudzis no 15 000 līdz 50 000. Tātad, nevis nacionālā kopprodukta pieaugums lauj attīstīties zinātnei, bet otrādi. Tā tam būtu jābūt arī Latvijā. Nākamā gadījumā tehnoloģijas balstīties uz jauninā materiāliem, galvenokārt optiku. Mums ir bāze, lai strādātu šajā virzienā. Tāpat E. Siliņš uzskatīja par neproduktīvu spriedelēšanu, kur jābūt zinātnei — augstskola vai institūtā. Zinātnei ir fur, kur tā ir. Vispār, pretejī vispārpiemērām viedoklim, ka zinātnei Latvijā gājusi uz leju, E. Siliņš uzskatīja, ka tā gājusi uz augšu. Pēdējos divos trīs gados viņa grupā sasniegts daudz vairāk nekā iepriekš 10 gadu laikā. 1995. gadā fizikas un matemātikas nozarēs publicēti 900 darbi, un tas nav

V. HAUSMANIS bija apbēdināts, ka humanitāro zinātņu pārstāvji nebija aicināti piedalīties XVIII Baltijas zinātņu vēstures konferencē. Dzīves dārzībā pieaug vairākkārt, tā, piemēram, transports un telefona pakalpojumi, bet zinātnei nekas vairāk netiek doši. Vidējā alga institūtām ir ap 70 latu. Savukārt P. ZVIDRINĀM likās, ka akadēmijas gadagrāmatā nepieiekami atspoguļojas Latvijas Zinātnes padomes darbs. Tur pieminēta tikai «Letonikas» programma, bet tādas ir 5. Vai citu programmu izpildītāji nav strādājuši, lai parādītu šo virzienu nozīmīgumu sabiedrībai? Lai tas tiktū atspoguļots akadēmijas dokumentos! Atbildot P. Zvidriņam, jāsaka — ko lai dara, ja no 1995. gada astoņām Latvijas zinātņu akadēmijas sēdēm četrās bija veltītas Letonikas programmai! Vai aizliegt strādāt «letoniķiem», ja pārējie ir tik inertie?

V. TAMUZS pieskārās institūtu un akadēmijas attiecībām. Institūts sagatavoja asociatīvo līgumu ar akadēmiju, daudz par to sprieda, domāja. Piemēram, vai akadēmija AIZSTĀV vai PĀRSTĀV institūta intereses? Tāpat par institūtu informēšanu par Senātu un valdes

Apsveikumi LZA 50. jubilejā

Vissirsnīgākie sveicieni Akadēmijas 50. gadu jubilejā!
Labprāt vēlētos būt jūsu vidū šajā svinīgajā dienā.

Jūsu GEORGS ANDREJEVS,
Vestnieks (Kanāda)

* * *

Sveicu Latvijas Zinātņu akadēmiju 50. gadu dibināšanas dienā. Vivat crescat floreat LZA!
Dr. h. c. hist. L. SILINS
(Zviedrija)

* * *

My warmest congratulation to the Latvian Academy of Sciences on the 50th anniversary.
SEppo SUHONEN (Somija)

* * *

Sveicam Zinātņu akadēmiju apjaļā jubilejā.
Mūzikas akadēmijas kolektīvs

* * *

Teiktais izkūp. Rakstītais vārds var tikai sa-degt. Sirsniģi sveicam lielajā jubilejā, vēlam pa-nākumus jūsu darbā.

Grāmatu nama VALTERS UN RAPA
kolektīva vārdā ERMANSONE

* * *

Latvijas Zinātņu akadēmiju 50. gadu jubilejā sveic Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija.

Ministrs M. GRINBLATS

* * *

Latvijas Zinātņu akadēmijai! Latvijas Universitātes mācību spēki, zinātnieki un studenti sveic Latvijas Zinātņu akadēmiju pusgadsimta jubilejā!

Aizvadītais laika posms ir bijis jaunu zinātnisko atklājumu uzkrāšanas laiks, to sekmeja LZA daudzo nozaru institūtu milzīgais darbs. Jūsu ieguldījums Latvijas un pasaules zinātnē ir nenovērtējams.

Mēs, Universitātes jaudis, priečājamies par LZA institūtu ievināšanos mums kopēju zinātnisku pētījumu veikšanai, par jauno zinātnieku apmācīšanu, par prasmi sastrādāties, kas veido mūs un Jūs bagātākus, kas nodrošina iespējas radīt jaunas vērtības.

Lai nedziestos degsme mūs vieno kopējam darbam, lai zinātnisko pētījumu rezultātā rodas jaunais lielajā zinātnē, kas izved mūsu Mazo Latviju Lielajā pasaule!

Latvijas Universitātes vārdā —
rektors, prof. J. ZAKIS

zinātņu prorektors prof.

R. KONDRAТОVІCS

mācību prorektors, prof.

J. KRŪMINŠ

* * *

Dārgā, Lielā māsa!

Mīļi apsveikdama Tevi un no visas sirds prie-cādamās par Tavu zvaigznes spožumu, izsaku cerību, ka pusgadsimta jubilejas kronis neiegro-zis lepnībā Tavu godaprātu, ka arī turpmāk dāsnī rādisi savu gaismu Latvijai ejamā ceļā, ka dāvāsi mazai māsai savu svētību.

Kolektīva vārdā sirsniģi sveic

Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas prezidents,

Latvijas Lauksaimniecības universitātes rektors

VOLDEMĀRS STRIKS

* * *

Augsti godātās Latvijas Zinātņu akadēmijas prezident, T. Milleera kungs!

Daugavpils Pedagoģiskās universitātes kolektīva vārdā sveic Jūsu vadito kolektīvu Latvijas Zinātņu akadēmijas dibināšanas 50. gadadienā!

Izsaku pateicību par to palīdzību, ko Latvijas Zinātņu akadēmija ir sniegusi, sagatavojojot zinātniskos kadrus mūsu universitātei, iepāši fizi-kas un bioloģijas zinātnēs.

Vēlu Jums un visam Latvijas Zinātņu akadēmijas kolektīvam labu veselību un radošus pa-nākumus, darbojoties mūsu dzimtās Latvijas labā!

Cerībā uz turpmāko sadarbību,
Daugavpils Pedagoģiskās universitātes
rektors BRUNO JANSONS

* * *

Lietuvas Zinātņu akadēmija sveic Latvijas Zinātņu akadēmiju 50. gadu jubilejā un izsaka patiesu cieņu tās locekļiem, kas pašaizlēdzīgi darbojas savas valsts zinātnes attīstīšanā, kā arī rūpējas par tās ieguldījumu pasaules zinātnes jomā.

Novēlam jums, dārgie kolēgi, lielu veiksmi jūsu cīņai ar cīnīgo darbību un ceram uz jo lielāku jūsu ietekmi, izvēršot Baltijas valstu zinātnieku sadarbošanos, ņī regiona tautu labklājības un pro-gresa labad.

Lietuvas Zinātņu akadēmijas prezidents
B. JUODKA

LATVIJAS ZINĀTNIEKU SAVIENĪBĀ

APSPRIEŽ IZGLĪTĪBAS LIKUMA UN LZP REORGANIZĀCIJAS PROJEKTUS

Divas pēdējās Latvijas Zinātnieku savienības valdes sēdes (22. II un 29. II), kā arī padomes sēde 29. februārī bija veltīta jautājumiem, par kuriem LSZ priekš-sēdētājs J. R. Kalniņš aicināja zinātniekus uz aktīvu diskusiju par no Zinātņu akadēmijas jubilejas svinību skatuves, proti, svētki un jubilejas ir jauka būsana, bet šīs divas aktuālās un, pat varētu teikt, akūtās liecas nedrīkstētu aizmirst.

Valdes sēdes praktiski sagatavoja padomes sēdi, tādēj par tām īpaši nebūtu ko teikt, jo galvenais notika tieši padomes sēdē.

LZS padomes sēdes pirmajā jautājumā izskatīja Latvijas Republikas Izglītības likuma projektu. Tieši tobrīd Saeimā tika lemts pagarināt likuma sabiedrisko apspiešanu līdz 31. martam (sākotnējais variants bija 1. marts), tādēj vēl ir iespēja strādāt šajā jautājumā gan intensīvi, bet ne haotiski, kad vienīgā vēlēšanā ir ie-lēkt aizejošā tramvajā. LZS priekšsēdētājs J. R. Kalniņš, kas ir arī Izglītības un zinātnes ministrijas parlamentārais sekretārs, informēja par likuma tapšanu. Tas tika gatavots ilgi un, ja tā var teikt, ir jau pārgatavojies, bet tagad pamodūšies daudzi, kurus tas neapmierina, jo likumā neesot sīku regulu, kas tieši pafeiktu, kas katram darāms. Likums ir būvēts ar skafienu nākotnē un tā nu ir izgadījies, ka to pieņem krīzes momentā, kad visi alkst pēc «stiprās rokas» un administratīvā metodēm. Likuma projekts šobrīd vietām paliessām ir pārāk utopisks, piemēram, tas, ka naudu izglītībai paredzēts nodot pašvaldībām. Tā tas ir Dānijs, bet zinot mūsu pašvaldību spējas un līmeni, joti var gadīties, ka skolotājiem drīz vien naudas algām nebūs. Tādēj pašvaldības no šī goda atteicās.

Likums tika izstrādāts ministrijā, tā sakot, iekšienē, jo bija jābūt kādai komandai, kas to uztēmas izdarīt. Tagad daudzi ārpusē jūtas apieiti un atstumti un grib pārlīdzēt to pārtaisīt. Tikai jāsaprot, ka fundamentāli tas pārtaisīts netiks, var būt runa par atsevišķu akcentu pāstiprināšanu vai vājināšanu. J. R. Kalniņš aicināja visus strīdīgos jautājumus apspriest un pretenzijas izteikt iekšienē, t. i. savas kolektīvos un darīt fos zināmūs ministrijai vai Saeimas komisijai, bet neskriet ar katru pretenziju uz «Neatkarīgo Cīnu», jo tas dod tikai ne-gaītu rezultātu. (No savas puves varu piebilst, ka sen pagājis laiks, kad katram presē publicētam vārdam se-ko direktīvi «mēri» — Z. K.)

Sīki un izsmēloši par jauno likumprojektu pastāstīja Izglītības un zinātnes ministrijas Stratēģiskās plānošanas departamenta vadītājs Nils Sakss, starp citu, arī LZS biedrs. Viņš akcentēja galvenās tendences. Pirmkārt, tā ir izglītības programmu primaritāte, salīdzinot ar izglītības iestādēm. Finansēšas tiek nevis skolas, bet izglītības programmas, un no katras mācību iestādes ir atkarīgs, cik meistarīgi tā izvēles programmas un kādu finansējumu saņems. Ja saliek kopā vairākas pro-grammas, dabiski, ka iegūst vairāk. Otrkārt, ir paredzēts visas profesionālās izglītības mācību iestādes apvienot vienā ministrijā — Izglītības un zinātnes ministrijā. Fi-nansēšanas ziņā Izglītības likums paredz joti elastīgu pieeju — mācību iestādes var tikt finansētas no dažā-diem avotiem.

Otrs jautājumu loks saistīs ar izglītības programmu saturisko principu. Latvijā ir pārmērīgi brīva mācību priekšmetu izvēle, kas var kaitēt izglītības kvalitātei. Piemēram, skolēni drīkst izvēlēties tiekai humanitāros priekšmetus un nevienu no dabaszīnāju priekšmetiem. Un otrādi. Jaunajā likumā ir paredzēta vispārējās izglītības programma, kur ir atfieciens īpašvars huma-nitārajām un eksaktajām zinībām, un ir izvēles bloks, kas ir mazāks par pašreizējo. (Tas neizslēdz atsevišķu novirziena skolu eksistēt.) Programma tiek sastādīta tādējādi, lai skolas būtu iestādes jebkurā augstskolā.

Tālāk N. Sakss runāja par UNESCO izglītības klasifi-katoru. Jaunajā likumā mēģināts aizpildīt balto plan-kumu — koledžas izglītības pakāpi. Koledžām var būt divi varianti — tās integrētās augstskolās un tās pastāv arī ārpus augstskolas. Praktiski tā ir tā pati agrāk sauktā šo pakāpi kā vienu veselu, pieļaujot to gan augst-skolā, gan ārpus tās. Mums stāv priekšā pielīdzināt mūsu augstākās izglītības formas (koledža, bakalauri, maģistri, augstākā profesionālā izglītība) starptautiskam klasifikatoram. Pašlaik, piemēram, tehniskajās augstsko-lās par bakalauru klūst pēc trīs gadu kursa, universitā-tēs tradicionāla ir pilna augstākā izglītība — četri kurssi.

Relīģijas izglītība skolās. Pašreizējais variants paredz konfesionālo reliģisko izglītību kā papildizglītības programmā un vispārējās izglītības programmās ietvert reliģijas vēsturi (vai reliģiju vēsturi), apskatot to no kultūras viedokļa.

Pār mācību valodu. Paredzēta 10 gadu laikā vidējās izglītības pāreja uz valsts valodu, atstājot iespēju pri-vēlatās mācību iestādēs mācīt citās valodās.

Pārmetumi. Nav detalizēti izstrādāts finansēšanas me-hānisms. Pašreizējā variantā tas neatšķiras no pastā-vošā. Pedagogu algas finansē no valsts budžeta, skolu uzturēšanu — no pašvaldības budžeta.

Līdz kādam vecumam ir obligāta izglītība? Pašlaik — līdz 15, ja skolēns normālā laikā, 3 gados, nespēj ap-gūt 9 klašu kursu. Likumprojekta — līdz 16 gadiem. Starptautiskā bērnu aizsardzības konvencija par bērnu uzkādu līdz 18 gadiem, un tas acīmredzot tiks ierakstīts likumā, par lielām šausmām skolotājiem, kas jau 16 ga-dus uzņēma joti negatīvi. Nākotnē jābūt iespējai at-griezties pie obligātās vidējās izglītības. Sākumā varētu būt pārejas variants — valsts garantē bezmaksas vidējo izglītību, ja skolēns to vēlēs.

Tālāk sekoja jautājumi. **I. Kupčs** gribēja uzlināt mi-nistrijas atliekmi prei analfabētismu, jo pēc pašas mi-nistrijas ziņām 1200 bērnu neapmeklē skolu. N. Sakss

atbildēja, ka likumā ir frāze par vecāku saukšanu pie atbildības, bet nav atbildības mehānisma. Ir Bērnu aiz-sardzības centra inspektorī, M. Grīnblats vada Bērnu tiesību padomi. Attiecībā uz nelabvēlīgām ģimenēm tās varētu būt patversmes. Tāpat tiek mēģināts atjaunot mācību un pāraudzīšanas iestādes, bet nav finansē-juma. Domājams, ka šogad beidzot būs.

I. Kupčs interesējās ne tikai par nelabvēlīgām ģime-nēm, bet arī par mazajām lauku skolām, kur varbūt būtu vēlam atjaunot tautskolotāja statusu, kas varētu no-drošināt izglītību zemākajā līmenī. N. Sakss paskaidro-ja, ka, ja skola vēlas, tā var pāriet no cefrādīgās pro-grammas uz sešgadīgu, profi, kad visus mācību priekš-metus māca viens skolotājs, kā tas ir Zviedrijā.

R. Bebre polemizēja par jēdzieniem «izglītošana», «attīstīšana» un «audzināšana». «Attīstīt» var tācu ne tikai labās īpašības vien. N. Sakss atbildēja, ka pro-grammā «izglītošana» paredz gan mācīšanu, gan audzi-nāšanu. Šī terminoloģija ieviesta mēģinājumā celt sko-lēnu pašapziņu, jo vārds «audzināšana» lielā mērā ir saistīts ar gatavu absolūtu pafiesību iepotēšanu. Viņš gan nezināja teikt, kā tad turpmāk saukties klasses audzinātājs. Klases izglītītājs? Vai attīstītājs? Un ko darīt ar patriotisko audzināšanu? Patriotiski izglītot nav tas pats kas audzināt.

Uz jautājumu, kur ir publicēta Izglītības koncepcija, uz kurās pamata tiek izstrādāta rīcības programma, at-bilde skanēja — Izglītības koncepcija ir publicēta 1. februāra «Izglītības un Kultūrā».

A. Blinkena runāja par vispārcilvēciskiem jautāju-miem. Jābūt skaidram, ko mēs gribam no cilvēka iz-veidot. Arī padomju laiku skolā bija kas labs, pie-mēram, stingri noorganizēta pāraudzība, vai bēri ap-meiklē skolu. Kā mēs, dzīvodami neatkarīgā Latvijā, va-rejām nolaist izglītību līdz sabrukumam, ka tūkstošiem bērni nevarētu apmeklēt skolu? Kādam par to ir jaābūt, lai bēri varētu iet skolā un skola būtu materiāli no-drošināta. Liela daļa šīs atbildības jāuzņemas valstij. Piemēram, to, lai skolas būtu apgādātas ar mācību līdzekļiem. Sobrīd daudzi bēri nespēj nopirk mācību grāmatas, jo tās neviena nemaksā zem diviem latiem. Valstij finansiāli jābūt mācību grāmatu izdošana, jo, ja bēriem nav mācību grāmatu, ja tās jāaiņemēs uz vakaru vai svētdienu, tad mācību process tiek joti bremzēts. Vēl A. Blinkena pieminēja izglītības valodu. Jautājums sevišķi saasinās pēdējās nedēļas pēc t. s. intelīgentu vēstules, kas uzkata, ka būtu liela fragādēja, ja Latvijā būtu skolas jāmācās valsts valodā. A. Blin-kena se saskaņa nevis neizpratni, bet tās jaunumu pret mūsu valsti un tās politiku. Saeima nedrīkstētu pakļau-ties kādam spiedienam. A. Blinkena joti cer, ka, izvei-dojot obligāto un izvēles priekšmetu blokus, netiks skolēniem atņemta garīgā izglītība — dziedāšana, zī-mēšana. A. Blinkena uzkata, ka obligāta reliģijas mā-cīšana būtu svītrojama no mācību programmām, bet jāpastiprina ētikas un estētikas mācīšana, tad jau tiks apgūts arī tas, ko sludina Dieva bauši. Runātājai dī-vaina šķita aizraušanās ar koledžām, kas mums ir sve-šas. Neviens nevar īstī definēt, kas ir koledža, tādēj it mierīgi varētu izlikt ar mums jau esošajām, pierastajām skolām. Tāpat divains šķiet jēdziens «pirmsaugstskolas izglītība». Nevajadzētu jaukt galvas sev un ciemam. Tas pats sakāms par skolēnu zināšanu vērtēšanu pēc 10 ballu sistēmas, jo tā tas ir ārzemēs.</p

LATVIJAS ZINĀTNES PADOMĒ

Pielikums
LZP ZSKK 1996. gada 4. janvāra
lēmumam

**LZP STARPTAUTISKO PASĀKUMU FINANSEJUMS
1996. GADĀ
(2. pielikums)**

Nr. p. k.	Organizācija	Projekta nosaukums, izpildītāji	Finansējums pieprasītais Ls	Finansējums piesķirtais Ls
2. Starptautisko konferenču organizēšana				
1. LLU Dārzkopības katedra	Starptautiskā konference «Pēteris Upītis un dārzaugu selekcija Latvijā» (30.—31.05.96.). I. Gronskis	3100	800	
3. Piedalīšanās starptautiskās konferencēs				
1. LLU Lauksaimniecības fakultāte	9. Starptautiskais simpozijs «Mikroelementi cilvēkiem un dzīvniekiem» (19.—24.05.1996., Banfa, Kanāda). J. Latvietis	400+150 USD	210 (vienam cilvēkam)	
2. Elektronikas un datorzinātņu institūts	14th IEEE VLSI Test Symposium (28.04.—01.05.1996., USA). V. Zagurskis	300 (2 konferences 1996. g. jau sponsorētas)	—	
3. Rīgas Tehniskās universitātes ASTF	10th Nordic-Baltic Conference on Biomedical Engineering (9.—13.06.1996., Somija). J. Tolujevs	250	200	
4. Latvijas Kardioloģijas institūts	Starptautiskās Hipertensijas biedrības 16-tā konference (23.—27.06.1996., Anglija). A. Vitols	375 GBP	315	
5. Latvijas Organis- kās sintēzes institūts	Konference «Electrical and Related Properties of Organic Solids» (18.—22.06.1996., Polija). G. Matisova	220	160	
6. Valsts Pūres dārzkopības izmēģinājumu stacija	3. Starptautiskais zemeņu simpozijs (29.04.—3.05.1996., Nīderlande). A. Bite	1000	200	
7. Valsts Stendes selekcijas un izmēģinājumu stacija	a) Starptautiskais seminārs «New biological approaches to understanding and improving winter survival of plants» (11.—13.04.1996., Arhus, Dānija). V. Strazdīna b) Starptautiskā konference «5th International Wheat Conference» (10.—14.06.1996., Ankāra, Turcija). V. Strazdīna	200	200	
8. Valsts Priekuļu selekcijas un izmēģinājumu stacija	a) Skandināvijas ģenētiku asociācijas konference par miežu selekciju (15.—18.06.1996., Turku, Somija). V. Gaike b) Eiropas zinātniskās augu selekcionāru asociācijas (EUCARPIA) rudzu selekcijas simpozijs (27.—29.06.1996., Stuttgart, Vācija). A. Kokare	500	250	
9. RTU ASTF	XXIII Eiropas zinātnieku tīkšanās, veltīta kibernetikas un sistēmisko pētījumu problēmām (9.—12.04.96., Austrija). A. Borisovs	400	150	
10. LZA Bioloģijas institūts	a) Baltijas jūras Okeanogrāfu (CBO), Baltijas jūras Biologu (BMB), Baltijas jūras Geologu (BMG) apvienotā konference (1996. g. jūnijs—sept., Borholma). G. Andrušaitis b) BMB — Baltijas jūras biologu asociācijas padomes sēde (1996. g. apr.—maijs, Rostoka). G. Andrušaitis c) Starptautiskais simpozijs par sakņu veidošanās un attīstības fizioloģiju (23.—28.06.96., Jeruzāleme, Izraēla). G. Ārente	300	200	
11. LZA Ekonomikas institūts	6. Pasaules sieviešu kongress (22.—26.04. 1996., Aelaide). I. Markausa	500 USD	200	
12. LU Demogrāfijas centrs	NATO Progresīvo studiju institūta konference «Biosocial bases of violence: theory and research» (12.—21.05.1996., Grieķija). P. Zvidriņš	300	200	
13. LV Koksnes ķīmijas institūts	Starptautiskā konference par polimēru ietekmi uz apkārtējo vidi (1996. g. maijs, Izraēla). R. Pernike	400	400	
14. Latvijas automā- tikas nacionālā organizācija	Starptautiskās automātikas vadības federācijas (IFAC) Ģenerālā asambleja (1996. g. jūnijs—jūlijs, ASV). J. Osis	950 USD	200	
15. LV Lopkopības un veterinarījas zinātniskās pētnie- cības institūts «Sigra»	Starptautiskā konference par lauksaimniecības dzīvnieku ēdināšanu (30.—31.05.96., Tarfu). A. Kalējs	900	—	
16. RTU Biomateriālu un biomehānikas profilinstitūts	10. Ziemeļu un Baltijas valstu Biomedicīnas inženierzinātņu konference (9.—13.06.96., Tampere, Somija un 13.—15.06.96., Tallina). V. Vičiņš	320 (4 cilv.)	100 (4 cilv.)	
17. Latvijas Eksperimentālās un kliniskās medicīnas institūts	10. Ziemeļu un Baltijas valstu Biomedicīnas inženierzinātņu konference (9.—13.06.96., Tampere, Somija). A. Mertens	200+60	260	
18. Rīgas Tehniskā universitāte	a) Starptautiskās modelēšanas biedrības SCSI konference «10th European Simulation Multiconference» (2.—6.06.96., Ungārija). J. Merkurjevs b) Starptautiskā konference «Second International Workshop on Mathematical Methods in Stochastic Simulation and Experimental Design» (18.—22.06.06., Peterb., Krievija). J. Merkurjevs	370	200	
19. LU Cietvielu fizikas institūts	a) Starptautiskās modelēšanas biedrības SCSI konference «10th European Simulation Multiconference» (2.—6.06.96., Ungārija). J. Merkurjevs b) Starptautiskā konference «Scintillation materials and their application» (21.—28.01.1996., Jekaterinburga, Krievija). A. Truhins	700	280	
		175	120	
		283	150	

Apsveikumi LZA 50. jubilejā

A. god. Prezidenta kungs,
man ir tas gods apsveikt Latvijas Zinātņu akadēmiju pusgadsimta darba svētkos un izteikt pārliecību, ka mūsu tautas intelektuālais potenciāls allaž būs pasaules akadēmiskās domas svarīga sastāvdaļa.

Cieņā

JĀNIS PETERS,
Akadēmijas goda loeklis

* * *

Ekonomikas ministrija sveic Latvijas Zinātņu akadēmiju jubilejā un vēl izturību, veiksmīgu aktuālu ietmu risināšanu, kur zinātnieku ieguldījums un rekomendācijas veicinātu Latvijas ekonomikas un citu ar to loti cieši saistīto sfēru uzplaukumu.

Latvijas Zinātņu akadēmijas darbiniekam vēlam labu veselību, daudz prieka un laimes.

Cerot uz veiksmīgu sadarbību turpmāk,

ministrs GUNTARS KRASTS
Valsts sekretārs INESIS FEIFERIS

* * *

Dear Prof. Dr. Millers,
Dear Colleague,

Thank you very much for your kind invitation to the general meeting on behalf of the 50th Anniversary of the Latvian Academy. The European Academy of Sciences and Arts extends the best wishes and the best regards to your Academy and I hope that our cooperation with the Eurolat Institute is going to be enforced. The European Academy of Sciences and Arts salutes the Latvian Academy of Sciences and Arts and remains with best wishes for a future cooperation.

With distinguished regards
Prof. Dr. Dr. h. c. PELIX UNGER

* * *

The Royal Danish Academy of Sciences and Letters send our cordial greetings to the Latvian Academy of Sciences on the occasion of your 50th Anniversary

We are happy to take this opportunity to express our admiration for the important role you have played in bringing Latvian research through a difficult period of transition.

With all our best wishes for a bright future,

HENNING SERENSEN
President of the Academy

* * *

Pateicībā par ielūgumiem sirsniņi sveicu akadēmijas Prezidiju un pilnsapulces dalībniekus, LZ akadēmijas piecdesmit ražena darba gadus atzīmējot. Dievs dod latvju zinātniekiem ilgu mūžu nodzīvot, tautas labā strādājot.

Jūsu LEONIDS VIGNERS

Latvijas Zinātņu akadēmija sirsniņi pateicas visiem apsveicējiem par parādito godu, labajiem vārdiem un vēlējumiem.

TĀLIS MILLERS
Akadēmijas prezidents

KONKURSS

«Latvijas Universitātes Hidroekoloģijas institūts izsludina konkursu uz šādām vankātajām šafta vietām:

vadošā pētnieka — 2 vietas (specialitāte: jūras biogeoķīmija un jūras zooplanktons);

pētnieka — 4 vietas (spec. 3 v. jūras fitoplanktons, 1 v. jūras mikrobiologs);

asistenta — 2 vietas (spec. jūras mikrobiologs un jūras zooplanktons).

Dokumenti iesniedzami mēneša laikā no sludinājuma publicēšanas dienas Miera ielā 3, Salaspilī.»

BEZ LIELĀM PĀRMAINĀM

Turpinājums no 1. lpp.
sēdēm utt. Akadēmija līgumu parakstīja, sevišķi neiedzīlinoties tā fektā, un šobrīd šķiet, ka tam ir tiri platoniskas mīlestības raksturs. Runājot par integrāciju. V. Tamužs teica, ka Polimēru mehānikas institūtam ir jau 20 gadu ilga sadarbība ar LU, tiek gatavoti magistranti, doktoranti. Ir nepieciešama reāla integrācija, bet vai nepieciešama formāla, par to V. Tamužs nav pārliecīnāts. Drīzāk notiek otrādi — no darba tiek atbrīvoti institūta zinātnieki, jo savējie, universitātes, jāpatur, ar tiem noslēgs darba līgums. V. Tamužs jautāja, vai nevajadzētu aktualizēt jaun agrāk izteikto zinātnisko centru veidošanas ideju, piemēram, Teikas rajonā!

M. BEKERS zinātni Latvijā gribētu redzēt harmonisku, kur ne tikai mazas grupas un skolas faiši pasaules līmenā fundamentālo zinātni, bet būtu vēfa arī lietišķajai zinātnei. Runājot par emeritus zinātnieku statusu — komisija šogad prasīja Ministru kabinetam 70 viefas, iedotas tika 10, tas ir daudz par maz. Ierosināja pilnsapulcei izstrādāt aicinājumu Ministru kabinetam vēl šogad palielināt šo skaitu līdz 100. Uz jautājumu, no kādiem līdzekļiem šo emeritus pensiju piešķir, M. Bekers atbildēja, ka no atsevišķas rindības zinātnes budžetā. J. STRADĪNS ierosināja tādā gadījumā lūgt šīs pensijas piešķirt no Labklājības ministrijas budžeta, kā tas ir iegaunīja, kur šogad jau izdalītas 150 kvotas.

APSPRIEŽ IZGLĪTĪBAS LIKUMA UN LZP...

Turpinājums no 2. lpp.

P. Ozoliņš iebilda pret bioloģijas un medicīnas apvienošanu, kā tas paredzēts 2. variāntā. Tāpat viņš iebilst pret 2. variāntā paredzēto normu, ka par eksperimentiem var pieteikties paši zinātnieki. Tādējādi tiek ierobežoja demokrātija, jo tādās ekspertrs var gūt autoritāti, kas ir tīcis ievēlēts. P. Ozoliņš aicināja ar nelieliem grozījumiem saglabāt esošo kārtību. Tajā pat laikā viņš izteica bažas, ka zinātnē varētu tikt pakļauta ministrijas birokrātijai, jo, ja tā sāks jaukties zinātnes liečās, tad būs pilnīgs krabs.

U. Sūna atzina, ka priekšlikumi tomēr radušies pārdomu rezultātā. Būtu vēlams, lai ekspertri būtu neitrāli, jo ne vienmēr piešķirtie grantu līdzekļi tiek pienācīgi izmantoji. A. Blīnka iebilda, ka tādā gadījumā ekspertriem būtu jābūt 80—90 gadu veciem, kuri paši vairs zinātnē nestrādā un uz grantiem neprefendē.

Par elektorātu. V. Zariņš atbalsta normu, ka ekspertru komisiju vēlētājiem jābūt ne tikai ar zinātnisku grādu, bet pēdējo trīs gadu laikā jābūt publicētam rakstam zinātniskā žurnālā, it tāpēc, ja šajā laikā viņam nav bijis granta. J. Danoss domāja, ka tieši no tiem, kas atgājuši malā un neko vairs zinātnē nedara, līdz ar to neprefendē uz grantiem, varētu iznākt visīstākie neatkarīgie eksperi.

J. Francmanis, asi uzstājoties pret 2. t. s. reformu variāntu, teica, ka viņš 7. marī seminārā gribētu dzirdēt šī variānta aizstāvju argumentus, jo nevar reformēt tikai tādā, ka to, piemēram, grib A. Šķēle. Zinātniekiem nav jākļauj.

U. Raftums, kurš pārstāvēja Latvijas Zinātnes padomi, jau tepat uz vietas varēja paskaidrot, kā un kāpēc rādes 2. variants. Rūna iet par Zinātnes padomes statutu — tātālai netiktu atņemtas tiesības lemt par zinātni un tās attīstību. Ja mēs nespēsim pārliecināt sabiedrību, ka mēs esam vajadzīgi, tad valdība pieņems tādus lēmumus, kādus tobrīd prasa sabiedrība. Prasība visu izrunāt savā starpā nāca no pašiem zinātniekiem, jo tagad kārs, kas nav saņēmis grantu, taisnā ceļā dodas uz laikraksta redakciju un paziņo, ka ekspertri paši lemt un paši sev piešķir naudu. Protams, ka tā ir mūsu neblaime, ka mēs esam tik maz un visi cits citu pazīstam, esam kopā mācījušies, strādājuši. Citu kompetentu personu nav. 2. variāntā ir mēģināts cīnīties pret šo viedokli. Tātālai, nozaru komisijas ievēl, bet konkrētās ekspertru grupas lielā padome nozīmē no esošā ekspertru kontingenta, teiksim, matemātikā 3, ciešvielu fizikā 3 utt., un tās tālāk ranžē iesūtītos darbus. Problema, vai reorganizācijas rezultātā netiks pārdaļīta finansēšana starp zinātni nozārem. Arī šo problēmu mēģināja risināt 2. variānts. Pamatā nemēs Skandināvijā u. c. esošā pieredze, tātālai tur zinātnes padome dala zinātnes attīstībai paredzēto naudu, bet mums jācenšas saglabāt to zinātni, kas vēl ir. Tātālai mūsu situācijā nevar vēl zināt, kurš risinājums ir labāks.

Runājot par elektorātu — tur būtu jābūt tikai pašlaik strādājošajiem zinātniekiem, kas saprot situāciju.

Visi Latvijas Zinātnieku savienības padomes locekļi, kuriem šajā jautājumā ir kas sakāms, tātālai aicināti 7. marī piedalīties LZP un LZS seminārā.

Z. KIPERE

Jaunajam augstākās izglītības un zinātnes ministram akadēmīkam P. CIMDIŅAM interesants šķita fakts, ka personālā akadēmija procentuāli pieaugusi tik pat strauji, cik samazinājies zinātnieku skaits institūtos. Ja jau pastāv Nacionālā lopbarības padome, tad vajadzēja veidot arī Nacionālo Zinātni akadēmiju. Tāpat ministram nebūtu īsti skaidrs, par ko akadēmija šodien atskaitas, kādas Zinātni akadēmijas funkcijas tiek finansētas un kāda ir atdevē? Par iepriekšējos gados izcīnīto zinātnes budžeta pieaugumu — tas tika sasniegts kopā ar budžeta deficitu pieaugumu. Tagad, samazinot deficitu, zinātnē var uzskaņīt, ka tās budžeta pieaugums sasniedz 5,5%. Jā, šogad prioritātē tiek dota izglītībai (25%), arī uz zinātnes rēķina, jo ne jau zinātnē pati par sevi ir pašmērķis, bet tās ieguldījums valsts attīstībā. Ar naudu, lieu vai mazu, jāprot rīkoties efektīvi. Arī integrācijā jāizskir reālā un formālā integrāciju. Nevajadzētu atkārtot Eiropas kājdas, kā piem., «lidojošie studenti un profesori Vācijā. Jārēķina, cik izmaksā VIETA. Samazinot vietas izmaksas, varbūt atradīsies vairāk naujas emeritēiem profesoriem. Ja vecie profesori ir nolēmi ragavu ceļam uz mežu, tad nevar aicināt zinātnē jauniešus. Nākamajā gada pārskatā P. Cimdiņš vēlētos dzīrdēt PAMATOTU optimismu vai PAMATOTU pessimismu, nevis vispārīgu runāšanu.

Z. KIPERE

JAUNA GRĀMATA Ziemeļmeita

ZIEMEĻMEITA ir pirmais ilustrētais rakstu krājums — gadagrāmata latviešu valodā, ko izdod ar noliku atspoguļot Latvijas un Ziemeļvalstu attiecības un sadarbību kā senākos laikos, tā arī mūsdienās, sevišķi uzsverot kultūras kopsakarības.

Katrā rakstu krājuma laidiens ir iznācis 1995. gada decembrī. Tajā publicēti raksti par dažām kultūras sakaru veicināšanas biedrībām, par topošo Vidzemes augstskolu Valmierā, ziņas par vairākiem ievērojamiem ziemēniekiem, tājā skaitā par valdošajiem monarhiem, ceļojumu piezīmes par vērojumiem Ziemeļvalstis un Latvija. Lai tās atradīs arī rakstus par somu un latviešu sportistiem, Ibsena un Strindberga lugu uzvedumiem Latvijā, apceri par Raini un Ibsenu, kā arī virknī citu materiālu (filatelija, ekonomika, kulinārija).

Gadagrāmatas pirmais laidiens ir iznācis 1995. gada decembrī. Tajā publicēti raksti par dažām kultūras sakaru veicināšanas biedrībām, par topošo Vidzemes augstskolu Valmierā, ziņas par vairākiem ievērojamiem ziemēniekiem, tājā skaitā par valdošajiem monarhiem, ceļojumu piezīmes par vērojumiem Ziemeļvalstis un Latvija. Lai tās atradīs arī rakstus par somu un latviešu sportistiem, Ibsena un Strindberga lugu uzvedumiem Latvijā, apceri par Raini un Ibsenu, kā arī virknī citu materiālu (filatelija, ekonomika, kulinārija).

Gadagrāmatai publicēti arī ziemēnieku prozas un dzejas darbu tulkojumi (Karls Mikaelis Belmans, Edīte Sēdergrāne, Osa Jūrta, Rita Lukanena, Hraps Hardasons, Bjorga Viķa, Astīra Lindgrēne, Ole Lunds Kirgors), kā arī publikācijas par Uldi Gērmani, Jāni Gulbīti, Juri Tāru, Jani Rozentālu, Haraldu Blezo u. c., kuru dzīve un darbība lielā mērā ir saistīta ar Ziemeļvalstīm.

Rakstu krājuma autori vidū ir Zviedrijas Karalistes vēstnieks Latvijā Andreas Adāls, akadēmīkis Jānis Strađiņš, vēsturnieks Uldis Gērmani, žurnālists Zigmunds Mežavalks u. c.

Gadagrāmatai adresēta visiem, kuri interesējas par Latvijas un Ziemeļvalstu kultūras sakariem. To savā darbā varēs izmantot arī vēstures, ģeogrāfijas, literatūras skolotāji.

ZIEMEĻMEITA — tā ir arī laba dāvana ikvienam lasītājam.

Gadagrāmata 1996
Sastādītājs Jānis Gedrovics
Apgauds Brailinform

Rīga, 1995, 376 lpp., il.

Gadagrāmatai var iegādāties, sazinoties ar tās oficiālo izplatītāju apgādu **Mācību grāmata** Zeļļu ielā 8, Rīga, LV-1002 un Raina bulv. 19 (3. st.). Tālr. 615695, Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku dienestu. Tālr. (1)-7210752 (Dz. Šmita), apgādu Brailinform, Pāles ielā 14/1, tālr. 533887, kā arī Rozes grāmatnīcā, Valtera un Rapas Grāmatai namā, Latvijas Univ. grāmatu galddā, 50. sakaru nod. grāmatu galddā.

Grāmata izsūta arī pa pastu (ar uzliktu pēcmaksu). Lūdzam pieprasīt a/k 172, Rīga 50, LV-1050, sastādītājam.

TICĪBAS CELOS

Izdevniecība «Zinātnē» laidusi klajā LZA korespondētāloceļķa prof. V. V. Klives grāmatu «Ticības ceļos» — reliģiju vēsturi, kas ieteikta kā eksperimentālā mācību līdzeklis. Un ne tikai. Autors grāmatas priekšvārdā rakstā: «Šī ir grāmata par pasaules reliģijām. Lai gan rakstīta kā mācību grāmata, tā domāta visiem — gan jauniem, gan veciem. Ir svarīgi iepazīties ar reliģisko dzīvi plāšajā pasaulei un apzināt dažādās reliģiskās kustības, vienaigā, kāda arī būtu mūsu pašu reliģiskā nostāja un piederība».

Dr. habil. phil. Visvaldis Varnesis Klive izglītojies ASV, ir filozofijas profesors Vitenburgas Universitātē Springfieldā, Ohajo. Kopš 1990. gada māca pasaules reliģijas un filozofiju Latvijas Universitātē. Prof. Klive mācījis arī Šī Venkatešvāra un Utkalas universitātē Indijā un vadījis pētījumus par jaunlaiku attīstību Dienvidāzijā.

Redkolēģijas vadītājs akadēmīkis Ēvalds Mugurevičs. Redkolēģijā: akadēmīkis Mārtiņš Beķers, akadēmīkis Juris Ekmanis, LZA goda loceklis Jānis Graudonis, doc. Elmārs Beķers, doc. Zigrīda Goša, Oskars Martinsons. Redakcija: Rīga, Akadēmijas laukumā 1. Tālr. 7212706.

ZVAIGŽNU TILTA

BŪVĒTĀJI

Parakstīta Latvijas Zinātni akadēmijas un Zviedrijas Karaliskās akadēmijas vienošanās par Ventspils Starptautiskā radioastronomijas centra darbības nodrošināšanu. Profesors Edgars Bervalds, Zinātni akadēmijas atbildīgā persona par šī centra dibināšanu, atzīmēja, ka katalizafora loma abu valstu zinātnieku sadarbības veicināšanā ir Zviedrijas Karaliskās akadēmijas un vairāku starptautisku komiteju loceklim DAINIM DRAVINAM, kas ir arī Latvijas ZA ārzemju loceklis. Latvijas puse apņēmusies atjaunot 32 metru antenas darbību, sagatavot personālu un nodrošināt šī centra tehnisko ekspluatāciju. Zviedrija savukārt rūpēsies par zinātnisko parāpuri un zinātnisko programmu.

Rudenī paredzēts uzaicināt speciālistus, kas varētu lemt par Ventspils centra iespējamo iekļaušanu Rietumeiropas Joti lielas bāzes interferometra tīklā. Pašlaik šajā sistēmā, kas sāka veidoties pirms nepilniem 10 gadiem, sadarbojas 19 valstu astronomi. Vienu antenu atrodas Zviedrijā. Tur pašlaik mācās divi latviešu astronomi, lai Ventspili novērojumus varētu veikt atbilstoši pasaules standartiem.

Ceturtdien, 22. februārī, profesors Dainis Dravīņš, kas Latvijā viesojas arī sakarā ar mūsu Zinātni akadēmijas jubileju, piedalījās Ventspils Starptautiskā radioastronomijas centra zinātniskās padomes sēdē un sniedza priekšslasījumu «EIROPAS NĀKOTNE KOISMISKĀS ZINĀTNES». Latvijas astronomi tam sekija ar lielu interesi, jo par daudziem referēnci skarīgajiem tematiem bijušas publikācijas arī žurnālā «Zvaigžņotā Debess». Pa teicoties Daiņa Dravīņa oratora spējām, daudzajiem atēliem un shēmām, arī nespeciālistam varēja rasties vienīgi skaidrs priekšstats par Eiropas un pasaules mēroga programmām tuvākai un tālākai nākoftei, krievi jau iefektivitātēs jaunājā gadā fūksotī. Vēl vairāk par saņemto plāno informāciju iepriecināja profesora tēlainā izteiksmē (zvaigznes vibrē kā trīsdimensiju mūzikas instrumenti) un koši latvisķā valoda. Ar to viņš tiešām dara godu gan ūvām Kārlim Dravīņam, kas bija pazīstams valodnieks un literātūrinātnieks, gan mātei, arī valodnieci un folkloristei Veltai Rūkei-Rūkei-Dravīnai, kas nesenika apbalvota ar Triju Zvaigžņu ordeni.

Paša Daiņa Dravīņa zinātniskā darbība saistīta ar Saulei radniecīgo zvaigžņu izpēti, optiku, astronomiskajiem instrumentiem un novērošanas metodēm. Profesors darbojas daudzās zinātniskās komitejās, piedalījies arī Nobela prēmijas komitejas darbā. Viņš bija arī viens no Ziemeļu un Baltijas valstu astronому konferēnču organizātājiem. Tā notika Zviedrijā 1990. gadā.

Pēc profesora Bervalda vārdiem, Dainis Dravīņš ir milzīgs astronomijas patriots un vēl lielāks Latvijas patriots. Tāpēc jau arī kontakti kļūst arvien ciešāki.

«Latvijas Vēstnesis»

DISERTĀCIJU AIZSTĀVĒŠANA

1996. g. 29. martā plkst. 10.00 LLU Tehniskajā fakultātē (Jelgavā, Čakstes bulv. 5, 212. aud.) notiks inženierzinātni nozares lauksaimniecības tehnikas apakšnozaires habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēde, kurā izskatīs

AINĀRA GALIŅA

promocijas darbu par tēmu «Asinhrono elektrodzinēju komutācijas pārspriegumi un izolācijas kontrole» inženierzinātni doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: Dr. h. inž. A. Šnidlers, Dr. fiz. U. Iljins, Dr. inž. J. Rozenkrons.

Ar promocijas darbu var iepazīties LLU Fundamentālā bibliotēkā, Jelgavā, Lielā ielā 2.

1996. gada 4. aprīlī plkst. 13.00 LLU Veterinārmedicīnas fakultātē 2. auditorijā, Jelgavā, Helmaņa ielā 8, notiks habilitācijas padomes atklātā sēde, kurā promocijas darbu veterinārmedicīnas doktora grāda iegūšanai aizstāvēs.

ALEKSANDRA PETROVA

par tēmu «Audu saderības antigēnu izplatība Latvijas brūnās šķirnes govīm un to funkcionālā saistība ar hemoblastozēm».

Recenzenti: Dr. h. biol. prof. E.